

Vulcanus és Gaia

Újházi Adrienn képzőművészetéről

A Fabrika egyetemi és művelődési központ *Skice, vežbe, ideje* hetedik tárlata Újházi Adrienn munkáit vonultatta fel. A második önálló kiállítása volt ez a fiatal pályakezdő művésznek – az első bemutatkozását *Ovum et ovalis* címmel 2015-ben, az Újvidéki Művészeti Akadémia péterváradai galériájában tartotta. A legújabb képanyag azért is izgalmas, mert a korábbi években kidolgozott motívumokat, filozófiákat és technikákat továbbfejlesztette, és az eddiektől eltérő anyagokkal gazdagította.

Ana Vrtačnik, az Akadémia tanársegéde megnyitóbeszédében azt hangsúlyozta, hogy Újházi Adrienn újabb munkái olyan atipikus képzőművészeti elemeket használnak fel, mint a föld, a viasz és a homok. Ugyanakkor poétikája a tojás mellett a mag és a sejt formai és szimbolikus, vizuális és elméleti jelentéseit használja fel, és a biológiai környezet dikta-ta folyamatok helyeződnek fókuszba. Ezen poétikában a digitális megoldások bevonásával a természet és a technológia kiegészíthetik egymást.

Az *Ovum et ovalis* ábrázolásait nemcsak a szimbólumtárak tojásjelentéseinek mentén értelmezhetjük, hanem az archeológia megkövült, időtlen leleteit is fölfedezhetjük bennük.

Az élettelen és megkövült anyagok, de a felpattanó héjak és az üreges belsők is a születés egykori végbemenetelét jelzik. Elhagyott, üres bölcsőként kerülnek a konzerváció lassú, évezredekkel felölelő aktusába.

Később ezekkel szemben tűnnek fel a kémiai vegyületekkel eltompított magvak, melyektől az alkotó megvonja a növekedés és az életadás alapvető lehetőségét.

A barackmagok kísérőanyagaként több alkotásban is megjelenik a géz, amely elfedő, védelmező mechanizmusával a már említett biológiai alaptevékenységeket kiirtó festékanyagok párja: előbbi a konzerváció segédanyaga, utóbbi pedig a mumifikáció szertartásának alapeleme.

A *Skice, vežbe, ideje* című kiállítás egyes felületeit a ritka szövésű vászon alól feltörő csírák határozzák meg. A képzőművész a sarjadó életet

kizárólag a halál ábrázolása miatt hozza létre. A növekvés számára csupán azt a létminimumot teremtetni meg, mely a születést és az ideiglenes fejlődést teszi lehetővé, nem pedig a kiteljesedést és a terjeszkedést. Ez a gesztus az egzisztencializmus vonzáskörébe helyezi a munkákat. A növekedés ovális formákat rajzol az alapra, amelyek bekeretezve, kissé természetellenes helyzetben, függőlegesen kerülnek a falra.

Ezzel a szemlélettel tart kapcsolatot egy korábbi installáció is. Több mint másfél évszázaddal korábban Madách *Az ember tragédiájában* már kidolgozta a *Falanszter* jelenet negatív látomását: a növények egy letűnt korszak maradványaiként múzeumba kerülnek. Újházi Adrienn audiovizuális installációja ennek a disztópiának a mozzanatait valósítja meg – napjainkban. Kémlelőcsöveken és fejhallgatókon át egy időben nézhetjük és hallgathatjuk a doboz belsejéből sugárzott biológiai folyamatokat, a doboz tetején pedig a faj utolsó, mesterségesen életben tartott egyede látható. A természetit és a digitalisat ötvöző művészeti alkotások alapvetően ellenszenvet és viszolygást kelthetnek a nézőben, mivel a természetet nem az artifizialis, technológiai szféra korlátai között szeretjük látni.

A tudomány a névadás gesztusával lehetővé tette, hogy Naprendszerünk bolygóit és világegyetemünk újonnan felfedezett égitestjeit istenek szimbólumaiként kezeljük, így Újházi Adrienn digitális munkái esetében is élhetünk ezzel a kulturális kóddal – rendkívül parányi, 10×10 centiméteres képein és nagyobb méretű, föld alapú munkáin a mikro- és a makrovilág arányaival játszva: bolygókat teremt. A művész gyakran végletekben gondolkodik, ugyanis a fekete és vörös, lávaszerű textúrát a természetlenség, míg a csíráktól hemzsegő gömbformát a termékenység képzetköréhez kapcsolhatjuk. Vulcanus irdatlan hővel formálja és kovácsolja egy-egy soha ki nem hűlő világát. Gaia tevékenysége az életet szolgálja. De az sem kizárható, hogy a két kép ugyanannak a bolygónak a forró lávából való születését és már kihűlt, termékeny fázisát reprezentálja.

Az újabb digitális képekkel kapcsolatba hozhatók azok az erősen absztraháló korábbi munkák is, amelyek márványos felületeket és színes derengéseket mutatnak, ezek talán a legjobb ábrázolásai a külső és belső világ vizuális egybecsengéseinek: ugyanúgy lehetnek kozmikus ködfelhők és szupernóvák gomolygásai, de agyi kapacitásunk működésének folyamatai is.

Különös ívet rajzol Újházi Adrienn műveinek eddigi alakulásfolyama, művészi poétikájának az üvegtálban elhelyezett tojások amorf alakjai, a régészeti leletek időtlensége vagy az egyetlen, véget nem érő vonással létrehozott enszó-formák az alapjai. Ezekből szötte tovább mostani munkáit is. A felpattanó tojáshejak mögül az univerzum végtelen terei szivárognak elő, a bolygóknak hitt testek pedig egy élő organizmus sejtjeivé zsugorodnak.